

„Nevysloviš krivé svedectvo proti svojmu bližnému!“ (Ex 20, 16).  
 „Otcom bolo povedané: ‚Nebudeš krivo prisahať, ale splniš, čo si Pánovi prisahal!‘“ (Mt 5, 33).

## BOŽIE SLOVO:

(Ž 15,1-3)

Čítanie z knihy Žalмов: *Pane, kto smie bývať v tvojom stánku? Kto môže nájsť odpočinok na tvojom svätom vrchu?* <sup>2</sup> *Ten, čo kráča bez poškrvny a koná spravodlivo, čo z úprimného srdca pravdu hovorí,* <sup>3</sup> *čo nepodvádza svojím jazykom, nekrivdí svojmu bližnému, ani ho nepotupuje.* Počuli sme Božie slovo!

## KATECHÉZKA (KKC 2500 – 2513)

(porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 251, 21, 289, 291)

Dnes nás naša katechézka privádza k niečomu krásnemu – a tým je krása sama.

Starí Gréci hovorili, že čokoľvek, čo je dokonalé, musí mať tri vlastnosti: musí to byť *dobré*, musí to byť *pravdivé* a musí to byť *krásne*. Ak niečo nie je dobré, nie je to ani dokonalé, to dá rozum. Ak niečo nie je pravdivé – je to podvod, klam, ilúzia, ... – potom ani to nemôže byť dokonalé. *Nakreslené jedlo nás nenasytí, lebo je neskutočné. Otrávená návnada nás zabije, pretože sa ako jedlo síce tvári, ale je to klam, v skutočnosti to nie je jedlo, ale jed.* Dokonalým môže byť len to, čo naozaj jestvuje a čo je naozaj také, aké sa navonok javí. Pravdivé po všetkých stránkach.

Treťou vlastnosťou čohokoľvek dokonalého je *krása*. Katechizmus o nej hovorí: „*Poriadok a súlad stvoreného sveta vyplýva z rozmanitosti bytosti a vzťahov medzi nimi. Človek tieto vzťahy postupne objavuje ako prírodné zákony. Budia obdiv vedcov. Krása stvorenia odzrkadľuje nekonečnú krásu Stvoriteľa*“ (KKC 341). V kráse sveta sa nám zrkadlí krása Boha, ktorý „*je väčší ako jeho diela*“ (Sir 43, 29-30). On „*ich stvoril, prapôvodca krásy*“ (Múd 13, 3)“ (KKC 2129).

K tejto kráse sme povolani aj my, k dokonalosti. Žiť životy, ktoré sú dokonalé, čiže dobré, pravdivé a následne aj krásne: „*Konanie dobra sprevádza ako odmena duchovná radosť a mravná krása. Práve tak aj pravda so sebou prináša radosť a jas duchovnej krásy*“ (KKC 1500). Neprekvapuje nás, že Katechizmus opisuje tento súvis medzi dobrom a krásou a takisto medzi krásou a pravdou: „*Pravda je krásna sama v sebe*“ (tamtiež), hovorí.

Sú veci, ktoré o Bohu nedokážeme vložiť do slov, ani ich vyjadriť slovami – dokážeme ich ale vyjadriť pomocou umenia. Preto kresťania od počiatku stavali chrámy a stavali ich tak, aby boli *krásne* a aby tak odzrkadľovali o Bohu to, čo slová vyjadriť nedokážu. Veď to nakoniec poznáme. Keď sa na takúto krásu pozeráme, hovoríme v úžase slová ako „*Nádherne!*“, „*Krásne!*“ – ale tieto slová nijako v sebe nedokážu obsiahnuť a už vôbec nie inému sprostredkovať ten zážitok krásy a uchvátenia, ktorý zažívame my – a cez ktorý sa dotýkame Boha, pôvodcu krásy spôsobom, aký nám nedokáže dať nič iné. Aj preto Cirkev vysoko cení každé skutočné a obzvlášť *posvätné umenie*: „*Človek „stvorený na Boží obraz*“ (Gn 1, 26) *vyjadruje pravdu o svojom vzťahu k Bohu Stvoriteľovi aj krásou svojich umeleckých diel*“ (KKC 2501), „*Posvätné umenie je pravdivé a krásne, keď svojou formou zodpovedá vlastnému poslaniu: vo viere a adorácii pripomínať a oslavovať transcendentné tajomstvo Boha, zvrchovanú neviditeľnú krásu pravdy a lásky, ktorá sa zjavila v Kristovi, [...] ako aj duchovnú krásu, ktorá sa odzrkadľuje v preblahoslavenej Panne Márii, v anjeloch a svätých. Práve posvätné umenie privádza človeka k adorácii, k modlitbe a k láske k Bohu, Stvoriteľovi a Spasiteľovi, Svätému a Posvätiťovi*“ (KKC 2502).

Keď sa pozrieme okolo seba, vidíme, že s umením a dnes deje niečo nedobré. Dôvodom je, že to, čomu dnes hovoríme *umenie*, sa často namiesto o krásu usiluje len o *estetiku*, či dokonca iba o akúsi *provokáciu* ľudí, ktorí naň hľadajú či ho počúvajú. Ako to povedať čo najlepšie ... Predstavte si krásnu sochu, napríklad *Michelangelovu Pietu*, kde Mária drží v lone mŕtve telo Krista. Z tohto diela vyžaruje hlboká krása, môžete naň hľadiť možno aj hodiny, kochať sa v ňom a cítiť, ako vás naozaj povznáša k adorácii, k oslave Boha, akosi sa vás dotýka a vznútra vás mení, zošľachťuje. To je *krása*. A teraz si predstavte, že toto dielo kladivom rozbijete na malé kúsky a potom tieto kúsky geometricky rozložíte po podlahe. Toto je *estetika*. Vytvorili ste niečo, čo má v sebe akýsi systém, súmernosť, lahodí dokonca oku – ale *krása* je definitívne preč. Je to *pekné*, ale nie *krásne*. Môže vás to *potešiť*, na chvíľu na tom spočiniete okom, ale nepovzniesie vás to k Bohu ani vnútorne nezošľachťí. Estetické môže byť dokonca aj zlo. Aj hrozné veci, ako sú mučenie, vraždenie, útlak, toto všetko môžete robiť vo fešných a estetických uniformách ako boli tie nacistické (ktoré navrhovala módna firma Hugo Boss a dodnes, priznajme si to, v nás budia dojem elegancie a estetiky), môže sa to konať rituálne a obradne, za spevu a rekvizít... Ešte horšie je, ak umenie rezignuje dokonca aj na estetiku a stačí mu napríklad *ponoriť kríž do pohára s močom* (ako sa nedávno stalo) a nazvať to „*umením*“, pretože to provokuje a šokuje svojou ohavnosťou a nízkosťou...

Cirkev je niekedy obviňovaná z toho, že jej chrámy sú krásne a že má cit a zmysel pre krásu liturgie a rúch a spevu a hudby a posvätného náčinia. Cirkev však vie, že toto – ako aj každé skutočné umenie – je jazykom, ktorým k nám preniká niečo z krásy Boha. A tam, kde mlknu jazyky pred veľkosťou Boha, tam umenie a krása dokážu vysloviť to, čo rozum a slová nikdy neobsiahnu. Uvedomujú si to aj iní, nielen Cirkev, že krása je pre plný život človeka životne potrebná – napríklad výchovné hnutie Liga lesnej múdrosti stanovuje, že ich aktivity majú v sebe obsahovať „*malebnosť vo všetkom*“. Sama krása človeka povznáša a pripravuje ho na túžbu po Bohu a poznanie Boha. Veď aj sama bohoslužba sa bez krásy často mení len na akúsi formu „*schôdze*“, povinnosti...

## UVAŽUJEME:

Neprekvapuje, že Diabol krásu nenávidí.

V minulosti sa Cirkvou prehnali tzv. *obrazoborecké boje*, keď niektorí kresťania pod zámienkou, že Písmo zakazuje obrazy a sochy (čo nie je pravda, stačí si pozrieť v Písme, ako bola zdobená Archa Pánovej zmluvy a neskôr Šalamúnov chrám v Jeruzaleme), ničili umelecké diela v chrámoch. Nanovo tento blud ožil u našich odlúčených bratov protestantov, kde mnohí s výnimkou spevu (často diskutabilného) odmietajú krásu ako spôsob, ktorým k nám Boh hovorí a my poznávame Boha a oslavujeme Ho cez ňu, ako vraví aj Písmo: „*Nebesía rozprávajú o sláve Boha a obloha hlása dielo jeho rúk.*“ <sup>3</sup> *Deň dňu o tom podáva správu a noc noci to dáva na známosť.* <sup>4</sup> *Nie sú to slová, nie je to reč, ktorá by sa nedala počuť*“ (Ž 19,2-4) – a touto rečou je práve reč krásy.

Iným spôsobom na krásu Diabol útočil cez marxizmus a komunizmus, ktorý krásou opovrhoval a všetko redukoval na banálne materiálne záležitosti, opájal sa „*dymiacimi komínmi*“, umenie premenil na „*budovateľsky socialistický realizmus*“ a v istom čase za vrchol štýlu považoval uniformu v štýle „*nové gumáky a modré monterky*“. Elegancia, krása, vznešenosť, toto všetko bolo zadupané do prachu ako „*buržoázny prežitok*“ heslami typu „*oslovujeme sa súdruh, súdružka, zdravíme sa Česť práci!*“ a pod.

A tak miestami je Cirkev to posledné útočisko krásy – ako matne tušia tí, ktorí síce „*do kostola nechodia*“, ale sobášit' by sa chceli isto „*v kostole*“, lebo v kostole je to... no, také iné, odlišné... áno, v kostole je to *krásne*.

„*Krásne umenia, ale najmä posvätné umenie „sa svojou povahou zameriavajú na nekonečnú Božiu krásu, ktorú majú nejakým spôsobom vyjadriť v ľudských dielach, a sú tým viac zasvätené Bohu a povzneseniu jeho chvály a slávy*“ (KKC 2513), vyznáva Cirkev a nalieha: „*Preto sa biskupi majú osobne alebo prostredníctvom delegátov starať o to, aby sa podporovalo posvätné umenie, staré i nové, vo všetkých jeho formách, a s rovnakou svedomitou starostlivosťou odstraňovať z liturgie a bohoslužobných budov všetko, čo nie je v súlade s pravdou viery a s autentickou krásou posvätného umenia*“ (KKC 2503).

Ako sme na tom s krásou my? Vo svojom modlitebnom kútiku? Dome? Na stretku? Spev, liturgia, kostol – prekypujú krásou? A čo náš život? Je to krásny život (Sir 44,6)?